

Samen Opleiden

Sterk in
Onderwijs-
regio's

Verlag bestuurlijke sessie Onderwijsregio congres Samen Opleiden

—
13 april 2023

Inleiding

De partnerschappen Samen Opleiden & Professionaliseren (SO&P) gaan een belangrijk onderdeel vormen van de Onderwijsregio's, net als de RAP-samenwerkingsverbanden en de regionale allianties. Gezamenlijk krijgen zij de opdracht om binnen een Onderwijsregio een aanpak uit te werken en uit te voeren rond de tekorten op de onderwijsarbeidsmarkt op het vlak van werven, matchen, opleiden, begeleiden en professionaliseren. Partnerschappen kenmerken zich als organisatienetwerken die inhoudelijk gedreven zijn en waarin partners zich samen inzetten om (aanstaande) leraren beter toe te rusten voor een loopbaan in het onderwijs. Hoe willen partnerschappen SO&P bijdragen aan de verdere inrichting van Onderwijsregio's en wat is er nodig om daarmee een kwalitatief sterke en duurzame aanpak van het lerarentekort in de regio te realiseren?

Verlag bestuurlijke sessie Onderwijsregio congres Samen Opleiden

Tijdens deze bestuurlijke sessie tijdens het congres Samen Opleiden van het Platform Samen Opleiden gingen deelnemers uit partnerschappen met elkaar en met deelnemers uit de sectorraden, VOION/APPO en OCW in gesprek om beelden te delen en input te leveren voor zowel de verdere landelijke uitlijning van Onderwijsregio's als de regionale aanpak ervan.

Tafel 1: Kwaliteit en Onderwijsregio

- Wat draagt de vorming van Onderwijsregio's bij aan de kwaliteitsverbetering van (toekomstige) onderwijsprofessionals?
 - Wat hebben partnerschappen SO&P en RAP's hierop in te brengen (functies in Onderwijsregio's: werven, matchen, opleiden, begeleiden en professionaliseren)?
 - Wat is hierbij met name de rol van SO&P? En van schoolorganisaties als onderdeel van HR-/arbeidsmarkt/vraagstuk?
- Gebruik het Kwaliteitskader Samen Opleiden & Inductie als fundament.
 - Heb daarbij wel telkens aandacht voor de lokale kleur van de regio.
 - Zorg dat de projectfase/initiatiefase van de RAP kan doorgroeien naar volwassenheid en daarmee een volgende fase samen met SO&P in kan gaan.
 - Handhaaf de gedachte van regio's. Deze zorgen voor identiteit, zijn een verbindingsplaats. Maak gebruik hiervan voor:
 - van visie tot en met uitwerking;
 - waarbij de verbinding gefaciliteerd wordt;
 - met ruimte voor eigenheid;
 - zoek in de regio (in eerste instantie) de verbinding op thema's/onderwerpen waar de regio zelf warm voor loopt/energie krijgt.
 - Ga binnen de regio's onderling op zoek naar zaken die dubbel plaatsvinden, resp. waar overlap aanwezig is,

verbindt/vermeng deze en elimineer de dubbele items met gelijke doel en strekking.

- Gebruik hetgeen nu is bedacht om SO&P en RAP aan elkaar te koppelen ook als mogelijkheid om door te ontwikkelen waar vinden, binden en boeien leidmotief is.
- Herijking van het beroep als voorwaarde hoort hier ook bij.
- Gebruik de regio's ook als bovenregionaal, resp. – sectoraal construct in de samenwerking. Regio's kunnen mogelijk vraagstukken ten opzichte van elkaar oplossen.
- Behoud het goede en versterk elkaar: RAP en SO&P zijn in haar aard twee aparte items. SO&P is voor opleiden. RAP is voor werving, instroom etc. arbeidsmarkt- en verhoudingsvraagstukken. Zorg dat je binnen grote onderwerpen elkaar versterkt, elkaar aanvult.
- Gebruik het construct van RAP en SO&P binnen de hele HR-cyclus. SO&P zet veel in op inductie, BSL etc. maar kan veel meer als fundament gebruik worden bij het in-, door-, en uitstroom. Dus in alle fasen van de loopbaan van de onderwijsprofessional.

Vragen en aandachtspunten voor het gesprek over kwaliteit in de Onderwijsregio

- Wat verstaan we onder kwaliteit van onderwijsprofessionals in de Onderwijsregio? Wat is onze gezamenlijke visie en beroepsbeeld en wat betekent dat voor de kwaliteit en ontwikkeling van onderwijsprofessionals? De visie en beroepsbeeld(en) van de partnerschappen SO&P kunnen een mogelijk vertrekpunt zijn voor een gezamenlijke visie in de Onderwijsregio.
- Wat kan de vorming van een Onderwijsregio bijdragen aan de kwaliteit van de onderwijsprofessional?
- Wat verstaan we onder kwaliteit van opleiden, begeleiden en professionaliseren in de Onderwijsregio? Hoe verhoudt dit zich tot het Kwaliteitskader Samen Opleiden & Inductie? Het Kwaliteitskader Samen Opleiden & Inductie is een waarderende manier van kijken en kan een goed startpunt zijn voor het gesprek over kwaliteit in de Onderwijsregio.

- Geef vanuit de regionale context (bijv. grootstedelijk, krimpregio, etc.) invulling aan het Kwaliteitskader Samen Opleiden & Inductie binnen de Onderwijsregio en maak hier regionaal afspraken over. De kracht van de partnerschappen kan hiervoor als basis dienen. Hoe kunnen we in een duurzame aanpak hierop voortbouwen naar een volwassen fase gericht op de lange termijn?
- In de Onderwijsregio zijn meer partners betrokken dan in de partnerschappen en RAP's; de groep wordt verbreed. Het is van belang om oog te hebben voor ieders perspectief en belangen.
- Welke positie hebben partnerschappen met een landelijke dekking (bijv. groenonderwijs, reformatorisch onderwijs)? Is een landelijke regio mogelijk en wat vraagt dit van de verbinding met de partnerschappen en andere Onderwijsregio's? Hoe kan in deze verbinding worden omgegaan met verschillende beroepsbeelden en visies? Hoe gaan we om met de vlakken waarop de partijen elkaar niet kunnen vinden?
- Welke eigenheid mag er zijn in de Onderwijsregio? Waar zoek je de verbinding en waar laat je ruimte voor eigenheid? Dit is een spanningsveld: aan de ene kant is behoefte aan structuur en kaders; aan de andere kant is behoefte aan ruimte.
- Onderwijsregio's zouden netwerken moeten zijn; geen vastomlijnde entiteiten met harde fysieke grenzen (zoals in de arbeidsmarktregio's).
- Wat is de positie van de educatieve allianties van opleidingen? De allianties en de onderwijsregio's zijn elkaar rakende netwerken.

Tafel 2: Versnelde aanpak lerarentekort in Onderwijsregio's

.....
 Waarin biedt de uitwerking Onderwijsregio versnelling op de aanpak lerarentekort t.o.v. de aanpakken die er nu zijn?
 Wat aan activiteiten binnen RAP of Samen Opleiden hierop kunnen nog meer kracht krijgen door een Onderwijsregio?

- Gesprek over de relatie tussen SO&P en RAP. RAP in dienst van SO&P omdat de vijf functies werven-matchen-opleiden-begeleiden en professionaliseren hier al grotendeels onder vallen? In ieder geval de nadrukkelijke wens om de twee bij elkaar te brengen. Constatering: als je in een regio werkt waar SO&P en RAP samenvallen, dan ben je eigenlijk al voorloper.
- Met regionale strategische personeelsplanning kan vraag (werkveld) en aanbod (opleiding) wellicht beter bij elkaar gebracht worden.
- De Onderwijsregio wordt helpend gezien voor zij-instromers. Als regio kun je misschien ook bedrijven beter betrekken, wellicht zijn daar (hybride) leraren te werven.
- Intersectoraal samenwerken biedt mogelijkheden voor betere doorstroom mbo-hbo, en doorgroei mbo-ers die al langer hun diploma hebben: loket-functie en begeleiding zoals zij-instroom regeling.
- Ook mooi idee: als er scholen zijn in een regio die lerarentekort hebben en andere scholen in dezelfde regio niet. Dan hebben die eerste scholen waarschijnlijk ook geen tijd om begeleiding te bieden aan studenten en starters. Zou de andere school dan de begeleiding op zich kunnen nemen? Zij hebben immers geen tekort aan leraren.
- M.b.t. overschot zien we mogelijkheden voor
 - Dubbele bevoegdheden;
 - Inzet in po als extern/vakdocent

Tafel 3: Netwerkprincipes en Governance structuur Onderwijsregio

- Wat zijn Governance mogelijkheden voor een kwalitatief sterke samenwerking?
- Wat is krachtig om mee te nemen uit jouw/de partnerschappen SO&P en RAP's?

- Bereidheid en/of urgentie tot samenwerken en een gedeeld doel.
- Stichting aantal besturen/onderwijsregio voor dat wat in bestuur alleen niet kan:
 - Invloed als bestuur in de vereniging.
 - Vervangingspoule, werven, opleiden, zij-instroom, inductie, loopbaancentrum.
 - Nodig: klein ondersteunend bureau.
- Convenant met afspraken en uitgangspunten:
 - Deelname convenant vereist voor SO&P studenten.
 - Opschalen naar SHRM-afspraken en duurzame poules.
 - Voorbeeld: stagecontracten
- Partnerschap als basis, functies uitbreiden:
 - Vraagstuk m.b.t. heralloceren middelen & niet-overlappende regio.
 - RAP & SO&P gelden aanvragen als netwerk.
 - Voorbeeld: 1 penvoerder, daarbinnen diverse kamers/portefeuilles
- Nieuwe structuren en samenwerkingen:
 - Meer logische partners vinden, loslaten indien nodig.
 - 'Cirkel trekken' en iedereen benaderen.

Rollen

- Vertegenwoordigers GMR in dagelijks bestuur.
- Leraren deel van netwerk, ook wanneer besturen niet aan bestuurlijke tafel zitten.
- Dagelijks bestuur en algemeen bestuur van "de samenwerking".

Randvoorwaarden

- Transparante besluitvorming.

Tafel 4: Interprofessioneel Samen Opleiden en werken in Onderwijsregio's

- Welke brede blik levert dat op voor de aanpak van het lerarentekort?
- Welke ervaringen uit partnerschappen en RAP's kunnen worden benut en verder doorontwikkeld?

Wat is interprofessioneel Samen Opleiden?

Het door opleidingsinstituten en opleidingslocaties gezamenlijk opleiden van studenten in een partnerschap Samen Opleiden, waarbij studenten van verschillende opleidingen en opleidingsniveaus binnen hun praktijkdeel in het partnerschap met elkaar samenwerken. Studenten van de lerarenopleidingen worden reeds samen opgeleid binnen partnerschappen, bij interprofessioneel Samen Opleiden wordt de studentenpopulatie verbreed naar studenten van verschillende opleidingen en opleidingsniveaus die rond kinderen/jongeren samenwerken binnen partnerschappen Samen Opleiden & Professionaliseren.

Verschijningsvormen

- Koppeling mbo-opleidingen aan partnerschappen SO&P in het po en vo (o.a. onderwijsassistent).
- Koppeling andere hbo-opleidingen aan partnerschappen po en vo (bijv. AD PEP, pedagogiek, sport en bewegen, omgangskunde).

Invulling

- Eén opleidingshuis mbo-hbo-wo.
- Gezamenlijk opleiden van studenten van verschillende opleidingen en opleidingsniveaus in leerteams, brede professionele leergemeenschappen.
- Samenwerken in werkplaats onderwijsonderzoek, in vorm van professionele leergemeenschap van studenten en starters om gezamenlijk het onderwijs sterker te maken.
- Toepassen van EVC.

Vraagstukken

- Bevoegdheden en verschillen in wet- en regelgeving tussen sectoren.
- Beschikbare financiering voor het opleiden van studenten van verschillende opleidingen in de partnerschappen (nu alleen middelen beschikbaar voor studenten van de lerarenopleidingen).

- Randvoorwaarden regelen op meerdere niveaus:
 - Landelijk, o.a. erkenning opleidingsschool als leerbedrijf door SBB, vraagstuk bevoegdheden
 - Regionaal (in de onderwijsregio, o.a. verbinding tussen diverse opleidingen)
- Inbedding interprofessioneel samenwerken in curricula van de diverse opleidingen.
- Draagvlak breed in de scholen, o.a. bij teamleiders.
- Bereidheid om autonomie in te leveren.
- Belang behoud eigenheid in regio.
- Eigenaarschap van de betrokken partijen in het Samen Opleiden.
- Niet naar eenheid in een regio streven maar juist de kracht van de diversiteit benutten (niet gezamenlijk naar één grote organisatie in de onderwijsregio maar juist de kracht benutten van de diversiteit van de verschillende partnerschappen SO&P in de regio).
- Versterken van het leren van en met elkaar in een lerende organisatie, ten gunste van de vraagstukken vanuit de scholen.
- Versterken van de inclusiviteit van het onderwijs.
- Meer ruimte creëren voor onderwijsprofessionals (niet alleen aanspreken op capaciteit voor de klas, maar ook andere kwaliteiten en in samenwerking met elkaar) en daarmee de aantrekkelijkheid van het beroep vergroten.
- Vakdocenten een rol geven in nascholingsaanbod.
- In de onderwijsregio het gesprek voeren over de aansluiting tussen de verschillende opleidingen.
- Verbinding tussen het gesprek in de regio en het landelijke gesprek: voeden van het landelijk gesprek vanuit de ervaringen met interprofessioneel Samen Opleiden in de regio (o.a. bevoegdheidsvraagstuk).

Kansen

- Breder potentieel van nieuwe en andere onderwijsprofessionals dat kan worden benut, leidend tot extra loopbaanmogelijkheden in het onderwijs (o.a. via route onderwijsassistent, social work studenten die kennismaken met het onderwijs) en het vergroten van de expertise.
- Andere organisatie van onderwijs door te werken met diverse, interprofessionele teams (bijv. IKC), vergroten van de aantrekkelijkheid van het vak.
- Werven en opleiden van aankomend onderwijsprofessionals in deze interprofessionele teams.

Risico's

- Door grotere schaal van onderwijsrisico: interprofessioneel Samen Opleiden is complex, op welke schaalgrootte kan dit succesvol worden neergezet (niet te groot maken).

Wat vraagt het van de Onderwijsregio?

- Interprofessionaliteit in HRM-beleid.
- Mobiliteit/differentiatie.
- Oog voor afstemming vs. eigenaarschap en samenwerking vs. concurrentie.
- Mbo als werkgever en als opleider in de Onderwijsregio.
- Goede facilitering.

Tafel 5: Po-vo-mbo in één Onderwijsregio Is dat een stip op de horizon?

Hoe draagt dat bij aan de aanpak van het lerarentekort? Hoe kun je hier als partnerschappen SO&P en RAP's op acteren? Waar zitten de kansen?

Schets huidige situatie

- Er wordt al bovensectoraal samengewerkt, bijvoorbeeld in de regionale allianties.
- In de toekomst kunnen de sectorale verbindingen worden versterkt, inclusief een doorgaande lijn voor onderwijsprofessionals in de diverse sectoren. Vooral in het mbo is er nu al veel mogelijk.

Aanbevelingen

- Samenwerking is complex, de verbinding tussen sectoren kan het beste worden gezocht op thema's vanuit een gezamenlijke ambitie en agenda.
- Start de bovensectorale samenwerking vanuit een gezamenlijke probleemanalyse en ambitie, formuleer dan de opdracht en ontwikkel daarna de aanpak; denk niet te snel vanuit structuren maar vanuit het probleem. Op die manier ontstaan subnetwerken in de regio, afhankelijk van het vraagstuk.
- Neem de bestaande structuren niet als startpunt maar benut deze wel om gezamenlijke ambities te realiseren. Studenten ontmoeten elkaar in de structuur van partnerschappen SO&P, op die manier ontstaat een 'leraarsnest' van waaruit verschillende routes mogelijk zijn (bijvoorbeeld doorstroom van vo naar mbo of van onderwijsassistent naar pabo).
- Meer structureel organiseren van de samenwerking tussen de sectoren. Nu ontstaat dit type initiatieven vaak op basis van toevalligheden en via bestaande relaties.

Kansen

- Voor de scholen is de meerwaarde van bovensectorale samenwerking dat onderwijsprofessionals in het vo ook iets leren en weten van het po en mbo.
- Door bovensectorale samenwerking kan het onderwijs meer fluide worden, waarbij het voor onderwijsprofessionals makkelijker wordt om over te stappen tussen sectoren.
- Loopbaanmogelijkheden worden vergroot door bovensectorale samenwerking, waarbij doorstroom van de ene naar de andere sector mogelijk is. Dit

vergroot de aantrekkelijkheid van het beroep, zeker voor de generatie Z die zich vaak breed oriënteert en iets te kiezen wil hebben. Dit vraagt een andere inrichting van het systeem van opleiden en onderwijs: op dit moment is veel per sector apart georganiseerd.

- Als we onderwijsprofessionals opleiden voor meerdere sectoren, zou dat kansen bieden (dubbele bevoegdheid), bijvoorbeeld via een profiel voor 10 tot 14 onderwijs.
- Als in een lerarenopleiding alvast onderdelen aan bod komen van een andere lerarenopleiding, dan kan later relatief makkelijker worden overgestapt. Die samenwerking kan ook worden gezocht in het werkplekleren: bijvoorbeeld studenten van de pabo die een profiel 10-14 kiezen kunnen dan werkplekleren in het vo doen.
- De samenwerking met het speciaal onderwijs biedt kansen; er kunnen bijvoorbeeld in de opleiding carroussels worden georganiseerd waarin studenten kennis kunnen maken met alle sectoren en op basis daarvan kiezen wat het beste past.
- De doorlopende lijn van po-vo-mbo-ho is van belang. Die kan verder worden versterkt als we docenten opleiden die alle sectoren kennen en als docenten vanuit de diverse sectoren elkaar kennen.
- Bovensectorale samenwerking is mogelijk voor alle functies in de onderwijsregio: werving, matching, opleiden, begeleiding.
- Bovensectorale werving biedt kansen om meer overzicht en structuur te creëren in de wirwar aan trajecten; je kunt dit op het niveau van de onderwijsregio in kaart brengen, met regionale loketten.

Vraagstukken

- Hoe verhoudt bovensectorale samenwerking in de regio zich tot bovensectorale samenwerking landelijk?
- Hoe verhoudt de Onderwijsregio zich tot de besturen die in meerdere regio's en partnerschappen zitten, of landelijk opereren?
- Hoe wordt bepaald tot welke Onderwijsregio je behoort? Mogen dit ook meerdere regio's zijn?

Risico's

- Samenwerking is complex; als hier meerdere sectoren in betrokken worden is het de vraag in hoeverre dit te organiseren is.
- Het is de vraag hoe breed je kan opleiden: wil je overal goed in zijn of juist ook kunnen specialiseren (hierin maatwerk mogelijk maken).

Tafel 6: Onderwijsregio en aantrekkelijkheid beroep

- Waarin/hoe kan een Onderwijsregio de aantrekkelijkheid van het beroep versterken om startende en ervaren leraren te behouden? Maar ook voor degenen die overwegen een lerarenopleiding te gaan of switchers binnen het onderwijs?
- Hoe kan de (georganiseerde) leraar in de verdere uitwerking van een Onderwijsregio een zichtbare positie innemen? Zijn hiervan al voorbeelden in (jouw) partnerschappen SO&P en RAP's?

Mogelijke kansen Onderwijsregio

Vraag: in hoeverre draagt de Onderwijsregio hieraan bij of zijn deze kansen ook te realiseren binnen de bestaande structuren? Bijvoorbeeld door kennisdeling, krachtiger samen optrekken, bestuurlijk commitment?

- Verminderen van de uitstroom uit de opleiding door regionale samenwerking.
- Sneller een vaste baan voor leraren, minder kleine aanstellingen.
- Hulp bij het switchen tussen banen.
- Hybride docentschap stimuleren, o.a. PDG-trajecten, kennismakingsbijeenkomsten.
- Opleiding en school kunnen kiezen die bij je past.
- Ontwikkelings- en doorgroeimogelijkheden bieden (gepersonaliseerd, switchen tussen scholen en sectoren, wat vraagt dit van het functiebouwwerk).
- Studenten en starters beschermen, o.a. door een goed en intensief inductieprogramma (dit vraagt tijd). Sectoroverstijgende samenwerking is hiervoor essentieel.
- Positief imago uitstralen en verbinden aan de gezamenlijke uitdaging.
- Leerlingen in bijbaan inzetten voor ondersteuning van docenten en het kennismaken met het vak van docent.
- Doorgroeimogelijkheden onderwijsassistenten.
- Ouders een inkijkje geven in het onderwijs.
- Keten in ontwikkeling in beroep.
- Wat hoort bij de leraar? Kunnen taken worden overgedragen aan andere onderwijsprofessionals?

Positie van de (georganiseerde) leraar

- Informeel bijscholing tussen scholen/besturen.
- Faciliteren.
- De beroepsgroep is vaak al betrokken via de infrastructuur van de partnerschappen SO&P (werkplekbegeleiders en schoolopleiders zijn in eerste instantie docenten). Benut dit in de onderwijsregio en onderwijsregiovorming.
- Verschilt sterk tussen culturen of het bottom-up gebeurt.
- Programmalijnen dwars door organisatie heen.
- Ambassadeurs van beroepsorganisaties een rol geven in de Onderwijsregio.

Aanbeveling

- Landelijke kennisdeling (Platform Samen Opleiden & Professionaliseren) moet blijven.

Colofon

Foto: Ewouter Blokland

Vormgeving: WAT ontwerpers

Juni 2023

www.platformsamenoopleiden.nl

Het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren is een
initiatief van de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, VH en UNL

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Binnen het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren bundelen schoolbesturen, scholen en lerarenopleidingen hun krachten om samen een duurzame inrichting van opleiding én professionalisering voor leraren te realiseren. Het Platform zet zich in voor versterking van de samenwerking tussen besturen, scholen en lerarenopleidingen in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs rond dit thema.

Meer informatie

PO – VO

platformsamenoeliden@poraad.nl
platformsamenoeliden@vo-raad.nl
030 - 31 00 933

MBO

platformsamenoeliden@mboraad.nl | 0348 - 75 35 40

www.platformsamenoeliden.nl

Het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren is een initiatief van de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, VH en UNL

